

Motion till riksdagen 2020/21:3504

av **Lotta Finstorp m.fl. (M)**

Civilsamhälle och kyrka

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fri församlingstillhörighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över lagen om Svenska kyrkan i syfte att ge kyrkan större bestämmanderätt över utformningen av sin egen organisation och verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För såväl samhälle som den enskilde individen är ett starkt civilsamhälle av stor vikt. Civilsamhället är i mångt och mycket det sammanhållande kittet i vårt samhälle, som för människor samman och som i många avseenden bär upp vårt land. Civilsamhället är den grund av frivilliga sammanslutningar som vårt samhälle vilar på och som inte täcks av det offentliga. För oss moderater är samhället alltid större än staten – därav är ett starkt civilsamhälle av yttersta vikt.

En stor och viktig del av vårt civila samhälle är trossamfunden. Kyrkan har ända sedan kristnandet av Sverige varit en väldigt viktig institution, om inte den viktigaste, i vårt samhälle som till otaliga generationer bidragit till läskunnighet och utbildning, givit sjukvård och social omsorg och inte minst en andlig hemvist. Även om Svenska kyrkans roll inte är densamma som då har religionen, alla våra trossamfund, en väldigt viktig roll även i vår samtid. Över åtta miljoner människor är medlemmar i ett trossamfund och det är fler gudstjänstbesökare än besökare såväl på fotbollsmatcher som i biosalonger. Trossamfunden och deras betydelse för de flesta i vårt land förtjänar alltså att uppmärksammas.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan är landets i särklass största religiösa samfund. Med långt fler än halva landets befolkning som medlemmar är det en viktig institution ifråga om både storlek och hur tänkande och struktur format vår gemensamma historia och många traditioner. Kristen tradition har format och präglat Sverige i över 1 000 år.

Den statskyrkoordning som tidigare gällt i Sverige har upphört. Det är bra. Det handlar dock inte om en definitiv brytning utan snarare om ändrade relationer. I lag är statens förhållanden med och till Svenska kyrkan reglerade. Utöver storlek och historisk påverkan ger detta en särställning. Relationsändringen fanns på plats år 2000.

Fortsatt engagemang markeras från statens sida vad gäller exempelvis den kyrkoantikvariska ersättningen. Det handlar om ett gemensamt kulturhistoriskt ansvarstagande från både statens och Svenska kyrkans sida. Tillsammans tar de ansvar för en viktig del av svensk kulturhistoria.

Det finns dock anledning att reflektera kring statens förhållande till de religiösa samfunden och även utformningen av den lag som finns specifikt vad gäller Svenska kyrkan. Bland annat stadgas att Svenska kyrkan skall vara en demokratiskt uppbyggd folkkyrka. Det kan finnas anledning att fundera kring lagen och dess utformning, inte minst sedan kyrkovalet på nationell nivå inte samlar fler än drygt tio procent av de röstberättigade.

En fråga som under lång tid diskuterats i Svenska kyrkan är möjligheten för medlem att bli medlem i – och därmed få betala sin avgift till – annan församling än den man tillhör genom boendeortens geografiska koppling. I dag är det omöjligt att som medlem i Svenska kyrkan tillhöra exempelvis den församling i vars kyrka man döpts eller konfirmerats eller där ens föräldrar vigts om man inte råkar bo på den aktuella orten. Trots att Svenska kyrkan i medlemsstyrka samlar många i Sverige är det betydligt mer blygsamt med själva kyrksamheten. För många är det naturligt att vara med för att på så sätt stödja något som uppfattas som behjärtansvärt genom exempelvis socialt och ideellt arbete eller genom förvaltandet av kulturskatter.

Med en friare församlingstillhörighet skapas möjlighet för den enskilde att vara med i en församling till vilken man känner en starkare känslomässig koppling än till kyrkan på den ort där man nu kanske bor efter en eller flera flyttar. Emotionellt kan finnas en stark dragning till kyrka och församlingsverksamhet där man exempelvis fötts och vuxit upp, där den egna släkten kommer ifrån och där anförvarters gravar finns kvar. Det kan också handla om att man inom Svenska kyrkan önskar söka en gudstjänstgemenskap som kan saknas på den egna orten och som man därför helt naturligt önskar stödja med den egna medlemsavgiften. I synen på exempelvis kvinnliga präster eller andra ställningstaganden kan det finnas negativa åsikter som intagits av den egna församlingens präster eller förtroendevalda vilka man inte delar och då kan utträde ur kyrkan vara ett alternativ för den som inte har möjlighet att istället byta församling. Vad som borde vara en fråga för Svenska kyrkan är det dessvärre inte. För några år sedan gav kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag om just församlingstillhörighet. Resultatet har lagts fram i Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser (SKU 2004:1). I denna utredning resoneras kring ett antal möjliga modeller för en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Detta frågeområde har debatterats vid ett flertal kyrkomöten (Svenska kyrkans högsta beslutande organ, demokratiskt tillsatt genom att ledamöterna utsetts i direkta val).

I utredningen SKU 2004:1 noteras: ”Det står klart att det inte är möjligt att enbart genom ändringar i kyrkoordningen införa denna modell. Det krävs ändringar i före-

skrifterna i lagen om Svenska kyrkan om tillhörighet till den församling där man är bosatt. Detta väcker frågor kring den särskilda ställning lagen om Svenska kyrkan har som en grundläggande del av beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.”

En moment 22-liknande situation har i praktiken uppstått. Många i riksdagen tror att frågan om församlingstillhörighet är ett ärende att exklusivt avgöras av Svenska kyrkan och dess medlemmar medan alla försök att nå beslut om friare församlingstillhörighet vid kyrkomötet besvaras med att det hela avgörs av Sveriges riksdag. Frågan har också tidigare varit uppe i riksdagen, och samtliga allianspartier, även sådana som tidigare varit skeptiska, har där reserverat sig till förmån för att göra en översyn av hur beslutsrätten över denna fråga skulle kunna flyttas till Svenska kyrkan.

Av den anledningen borde lagstiftningen ändras på sådant sätt att Svenska kyrkan själv kan avgöra huruvida dagens ordning om en strikt geografisk koppling ifråga om församlingstillhörighet skall bibehållas eller om en friare ordning skall införas.

Statens stöd till trossamfund

Religionsfriheten är central i ett demokratiskt land och var och en har rätt att få tro vad man vill och utöva sin religion. Alla de trossamfund som finns och verkar i Sverige utgör alla vart för sig och tillsammans en viktig gemenskap för väldigt många människor, och därav också för samhället i stort.

På 1600-talet fick Sverige sina första judiska församlingar, i mitten av 1800-talet då fler samfund än Svenska kyrkan fick lov att verka växte frikyrkorna kraftigt och sedan dess har Sverige fått ett stort antal verksamma trossamfund inom olika religioner. De senaste decennierna har antalet religioner och samfund vuxit i snabb takt. Den gamla statskyrkan, frikyrkorna, invandrarsamfunden, judiska församlingar, moskéer och tempel utgör tillsammans dagens mångreligiösa landskap.

Trots att religionen för de allra flesta är något positivt och ger glädje och mening finns det också krafter som utnyttjar religionen till att sprida skräck och terror och för att upprätthålla normer och värderingar som vi aldrig kan acceptera. Religiösa motsättningar och intolerans hos fåtalet människor sprider hat i vår samtid.

De flickor, men även pojkar, som tvingas att leva under och upprätthålla normer som begränsar dem i deras liv, homosexuella som nekas leva öppet med sin kärlek, barn som tvingas gifta sig, flickor som förs ut ur landet och blir könsstympade. Alla dessa hemska handlingar och destruktiva normer försvaras inte sällan i religionens namn. Dessa företeelser måste vi från politikens sida ta kraftfullt avstånd ifrån och se till att inga organisationer eller trossamfund som upprätthåller den här typen av värderingar får medel från det offentliga. Offentligt stöd ska inte utgå till organisationer som upprätthåller normer och värderingar som inte hör hemma i det svenska samhället såsom hedersförtryck, våldsbejakande extremism och annan för det demokratiska samhället farlig fundamentalism.

Att regeringen har aviserat en proposition med skärpta och harmoniserade demokrati-villkor för hela det civila samhället under 2020 stärker uppfattningen att det borde samlas under en myndighet. Såväl ungdomsorganisationer och trossamfund som folkbildningen har under åren haft problem med våldsbejakande extremism och andra idéströmningar som syftar till att omdana vårt demokratiska samhälle. Därför borde alla bidrag till dessa organisationer samlas under ett paraply. Trots detta måste man bejaka dessa

organisationers särart och tillse att myndigheten besitter erforderlig kompetens för att utöva tillsyn och göra bidragsbedömningar.

Lotta Finstorp (M)

Annicka Engblom (M)

Viktor Wärnick (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)